

12 FRÅGOR OM GIARDIA

TEXT: Eliza Kajanus FOTO: Eliza Kajanus samt privata bilder

Giardia vanligt hos friska valpar

Runt 30 procent av friska (symptomfria) valpar och tre procent av friska vuxna hundar bär på tarmparasiten *Giardia intestinalis*. Den är smittsam och svår att bli av med – men det finns ingen anledning till panik, enligt Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA.

Giardia intestinalis (även *Giardia duodenalis*, *Giardia lamblia*) är en tarmparasit som huvudsakligen förekommer hos valpar och unga hundar. Typiska sjukdomssymptom är återkommande diarréer, viktnedgång och ibland kräkning. Även magsmärtor förekommer. Symptomvariationen är stor. Men en hund kan också bära på *Giardia* utan att vara sjuk.

På sociala medier går diskussionens vågor höga, och hos många uppfödare är oron för *Giardia* stor.

Eva Osterman Lind är laboratorieveterinär och chef för sektionen för parasitologisk diagnostik vid Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, och hon bekräftar den bilden.

– Vi får väldigt ofta frågor om *Giardia* och allt fler skickar in avföringsprover från hundar och katter. Det är ett på flera sätt ett känsligt ämne bland hundägare med många olika åsikter om behandling, sanering och huruvida man ska behandla friska individer eller inte.

Hur länge har *Giardia* funnits i Sverige?

Att *Giardia* är en ny parasit i Sverige, som kommit hit

genom resor och import, är vanlig uppfattning bland uppfödare och hundägare. Men det håller inte Eva Osterman Lind med om.

– *Giardia* är en av världens vanligaste parasiter. Den finns hos människa, hund, katt, får, nötboskap, reptiler med flera arter, så den har troligen alltid funnits här. Att *Giardia* fått så stor uppmärksamhet just nu tror jag delvis kan bero på att folk i stor utsträckning tar del av sociala medier och skrämmer upp varandra, säger hon.

– Å andra sidan ökar samtalen till SVA från veterinärer som har patienter som inte blir av med *Giardia* trots miljösanering och läkemedelsbehandling, men vad det beror på kan vi i dagsläget inte svara på. Det tycks möjligen som att de svårbehandlade fallen inte så sällan är importerade hundar, säger Eva Osterman Lind, men betonar att de inte finns några siffror som stödjer detta.

Hur spridd är *Giardia* i Sverige idag?

Giardia är en vanlig parasit hos hundar, och flera studier visar att den finns hos runt 30 procent av symptomfria valpar och cirka tre procent av vuxna symptomfria hundar.

*Var tredje frisk (symptomfri) valp bär på tarmparasiten *Giardia*. Hundarna på bilden har inget samband med artikeln. Foto: Eliza Kajanus*

I en kull med valpar kan vissa uppvisa symptom och andra inte.

– De här siffrorna kan komma som en överraskning för många, framförallt att det är så vanligt med Giardia hos unga djur utan symptom, konstaterar Eva Osterman Lind.

Någon färsk statistik över hur spridd smittan är i den svenska hundpopulationen finns inte. De senaste studierna i Sverige genomfördes på ett begränsat antal hundar 2008 respektive 2014.

– Det skulle vara intressant att genomföra en större studie för att få en bättre bild över hur vanlig parasiten är bland friska hundar.

Diagnos ställs med hjälp av träckprov, som hundägare kan samla in och på egen hand skicka för analys till valfritt labb i Sverige eller utomlands. Naturligtvis går många via veterinär också, det är det vanligaste när det gäller hundar med symptom. Dessutom finns snabbtester som man kan göra själv.

Statistik från SVA visar att 17 procent av alla prover för Giardia som myndigheten analyserade 2019 var positiva (det vill säga det fanns cystor i avföringen). År 2012 låg siffran på 9 procent men det är ännu inte statistiskt säkerställt att en ökning har skett sedan dess eller om det är en slump att siffran för 2019 är högre.

– Att andelen positiva prover ökar skulle kunna betyda att smittan sprider sig, men samtidigt verkar veterinärer och hundägare också ha blivit bättre på att provta hundar med diarré för att ställa diagnos. Det kan alltså röra sig om en faktisk ökning av parasiten eller om att fler fall upptäckts, framhåller Eva Osterman Lind.

Hur smittar Giardia?

Parasiten Giardia har två stadier: ett rörligt stadium, där den befinner sig i tunntarmen, och ett orörligt stadium, en cysta, som utsöndras med avföringen. Det är cystorna som smittar. Smittan överförs när hunden får i sig cystorna via munnen, till exempel genom att nosa på bajs eller slicka på pälsen på en smittad hund. Speciellt runt analregionen kan cystor finnas.

Cystorna är mycket livskraftiga och kan överleva länge i sval och fuktig miljö. I jord som håller +4 grader, till exempel i hundrastgårdar och träningsmarker, kan den överleva i två månader. Däremot är parasiten känslig för värme och uttorkning. I inomhusmiljö där det är det torrt och varmt, (golv, mattor, möbler med mera), överlever cystorna någon vecka. Frysning avdödar också cystorna, men hur lång tid det tar beror på hur låg temperaturen är. Vid –20 grader dör cystorna inom en vecka.

En infekterad tik kan överföra cystor till valparna via pälsen eller avföringen, men inte via moderkaka eller modersmjölk. Giardia har så vitt man vet ingen direkt påverkan på fertiliteten.

Viktigt att tänka på är att en frisk hund kan föra smittan vidare, även om den själv inte visar tecken på sjukdom, eftersom den också utsöndrar cystor i sin avföring.

Så här i Coronatider kan det vara bra att påpeka att Giardia inte är en luftburen infektion.

Vilka hundar är i riskzonen för att bli sjuka?

De flesta hundar som blir sjuka är valpar och unga hundar. De har ett outvecklat immunsystem, vilket kan leda till att sjukdomen bryter ut. En vuxen hund har ett starkare immunförsvar som bättre motverkar infektion. Även immunologiskt nedsatta vuxna hundar tillhör riskgruppen, till exempel för att de är äldre, svaga eller sjuka.

– Stress är en mycket viktig orsak till sjukdom, eftersom stress sätter ner immunförsvaret. Giardia är en opportunist som slår till i just sådana situationer. Därför kan en valp som flyttar till sitt nya hem få diarré en kort tid efter att den kommit till den nya miljön och skilts från sin mamma och syskon, understryker Eva Osterman Lind.

Hundar som lever i grupp, till exempel i kennel, draghundsgupper eller liknande, eller som tillbringar sina dagar på hunddagis, är också mer utsatta, eftersom risken för smittspridning ökar ju fler hundar som samlas på mindre ytor. Även andra sammanhang där många hundar samlas utgör en potentiell riskmiljö.

Hur farlig är Giardia för hunden?

Diarré, som är det vanligaste symptomet, kan vara allvarligt för en liten valp om den inte behandlas, oavsett vad diarrén orsakas av.

– Giardia är inte en livshotande parasit, och det är mycket sällan som hundar dör. I de flesta fall är prognosen god. Om en valp får diarré måste man leta efter fler orsaker och inte stirra sig blind på Giardia. Det finns andra tarmparasiter som ger liknande symptom, koccidier och spolmask till exempel, säger Eva Osterman Lind. Dem bör man också leta efter i prov från valpar.

– Men när Giardia är det enda fyndet hos en hund med återkommande diarré måste man försöka göra något åt infektionen, eftersom det innebär ett lidande för hunden. Det vill man givetvis undvika.

Hur behandlar man mot Giardia?

Hur man går tillväga för att kurerar en sjuk hund är en het fråga bland uppfödare. Beroende på vem man vänder sig till kan man få olika råd om preparat, behandlingstid, behov av sanering och huruvida man ska behandla symptomfria individer eller ej.

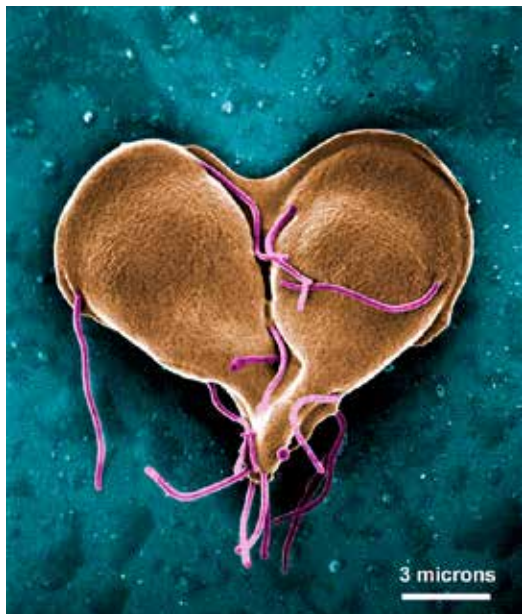
Enligt Läkemedelsverkets behandlingsrekommendationer ska Giardia i första hand behandlas med det verksamma ämnet fenbendazol. Då dödar man både spolmask, vissa bandmaskar och Giardia. Särskilda preparat mot just Giardia hos hund (oavsett ålder) finns inte att tillgå i Sverige.

Behandlingstiden som SVA rekommenderar för smittade hundar (oavsett ålder) är fem till sju dagar.

Människor med Giardia får vanligen antibiotika innehållande det verksamma ämnet metronidazol. Det finns ett läkemedel innehållande metronidazol som är godkänt även för att behandla hund men det tillhandahålls inte i Sverige. Som alltid när det gäller antibiotika ska man undvika all onödig användning eftersom resistent mikroorganismer är ett ökande problem.

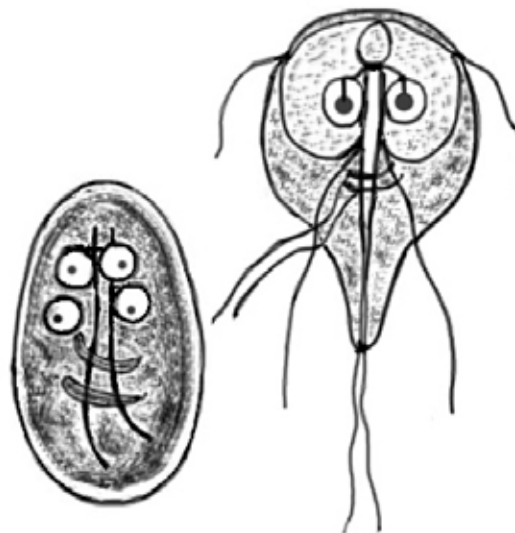

Eva Osterman Lind,
laboratorieveterinär och
chef för sektionen för
parasitologisk diagnostik vid
Statens veterinärmedicinska
anstalt, SVA.
Foto: Göran Ekeberg

T v En Giardia-parasit genomgår celledelning. Foto: Stan Erlandsen/CC

T h Organismen Giardia förekommer i två former, en aktivt simmande form (trofozoit) (t h) och en orörlig inkapslad form (cysta) (t v). Den rörliga formen finns i tunntarmen. På sin passage ut med avföringen omvandlas trofozoiterna till cystor. Det är cystorna som smittar och de som kan påvisas vid avföringsprov. Illustration: CC: CDC/Alexander J. da Silva, PhD/Melanie Moser

– Man måste vara inställd på att inte alla hundar svarar på fenbendazol. De blir ofta symptomfria, men de blir inte av med infektionen. I en uppfödning är det problematiskt, eftersom det kan leda till ständiga återinfektioner, säger Eva Osterman Lind.

Vad gör man om man har en vuxen hund med ständiga diarréer?

– I sådana fall bör man utreda för detta på djursjukhus. Det kan finnas flera orsaker till diarrén, säger Eva Osterman Lind.

Måste man sanera i samband med behandling?

Har man flera hundar är det entydiga svaret JA. I uppfödningssmiljö och andra miljöer där flera hundar bor tillsammans är det avgörande att sanera grundligt samtidigt som man behandlar med läkemedel. Eftersom cystorna kan överleva länge i miljön om det är svalt och fuktigt måste man gå åt dem hårt. Alla ytor måste saneras, såväl inom- som utomhus, lämpligen i början och i slutet av behandlingsperioden.

Det första steget är en rent mekanisk rengöring – att dammsuga, skura med såpa och vatten och låta torka ordentligt. Cystorna är känsliga för uttorkning och värme. Mat- och vattenskålar diskas i maskin. Man kan också lägga saker i frysen en vecka. Textilier tvättas i 60 grader och möbler kan ångtvättas eller kanske ställas undan en period.

I nästa steg desinficerar man alla hårda ytor mekaniskt och låter torka ordentligt. Giardia tål inte lång exponering av desinfektionsmedel. Om det därefter ändå skulle vara cystor kvar finns risk för återinfektion. Innan hundarna får tillträde till de sanerade ytorna igen måste de schampone-ras för att få bort eventuella cystor ur pälsen.

Går det att bli kvitt Giardia?

Det finns uppfödare som säger att de blivit av med Giardia, andra lyckas inte trots upprepade behandlingar och omsorgsfull sanering. En riktig holmgång alltså, där segern mycket väl kan bli parasitens.

– Giardia är svår att bli av med, framför allt om den är spridd i en större grupp av hundar. Det finns de som nästan är beredda att ”bränna sitt hus” för att eliminera parasiten, säger Eva Osterman Lind.

– Om man inte blir av med smittan kanske målet ska vara att hundarna inte blir sjuka snarare än att eliminera

parasiten. Ofta får man anpassa åtgärderna efter förhållandena som råder i det enskilda fallet. Man bör alltid prata med sin veterinär.

Hur skyddar man sina hundar mot Giardia?

Det går inte att skydda hundarna helt, bara att minska risken. Centralt är att plocka bort hundbajs så ofta som möjligt. Isolera alltid sjuka djur från symptomfria och håll tik med valpar borta från andra hundar. Samt, förstås, rengör ofta och noggrant.

Tar man in en ny hund är någon form av karantän under några veckor en väldigt bra idé, föreslår Eva Osterman Lind. Det handlar inte bara om Giardia utan om alla möjliga smittor och även om att hunden behöver akklimatisera sig efter flytten. Under karantänstiden ska man vara observant på olika symptom.

Vid naturlig parning är det uppenbart att hundar har fysisk kontakt med varandra, vilket är en smittrisk om någon av dem har oupptäckt Giardia. En del uppfödare parar endast med hjälp av insemination, men SKKs grundregler slår fast att hundar som används i avel måste kunna fortplanta sig på ett naturligt sätt.

En svår fråga alltså, men Giardia är trots allt ingen katastrof, även om det kan låta så om man följer diskussioner på sociala medier, poängterar Eva Osterman Lind.

– Det är en besvärlig parasit, men det finns ingen anledning till panik.

Ska man testa och behandla friska djur?

På senare tid har allt fler hundägare börjat testa friska hundar – alltså hundar där det inte finns några tecken på infektion. Det tycker Eva Osterman Lind är svårt att motivera, såvida inte hunden måste vara konstaterat fri för att få plats på hunddagis, pensionat eller dylikt, eller om man vill ta in en ny hund till sin kennel.

– Giardia är en väldigt vanlig parasit, och att testa en symptomfri hund måste ha ett syfte. Vad har man för plan om det visar sig att hunden är positiv? Att behandla friska hundar ska man vara restriktiv med. På grund av risk för resistensutveckling hos parasiter ska man alltid undvika onödigt användning av antiparasitära medel. Dessutom kan alla läkemedel orsaka biverkningar.

Är Giardia en zoonos?

Giardia finns även hos människan och är en av orsakerna till turistdiarré. Giardiainfektion gäller enligt smittskydds-

lagen som en allmänfarlig sjukdom. Hos djur är Giardia inte anmälningspliktig.

Parasiten indelas i åtta olika genotyper. De två som är vanligast hos hund anses vara artspecifika, även om det nyligen visats att också människan kan bära på en av dessa.

Omvänt förekommer de två genotyper som är vanligast hos människan även hos hund. Smitta mellan arterna är alltså möjlig, men frågan är omdiskuterad och det finns i dagsläget inget bekräftat fall. SVA klassar Giardia som en potentiell zoonos.

Däremot måste man vara medveten om att människan kan föra smittan vidare på annat sätt. Hanterar man en hund med cystor i pälsen och sedan tar i en annan hund, så kan den hunden smittas om den slickar sig och på så sätt får i sig cystor. God handhygien är ett måste!

Fotnot: Mer information finns hos Statens veterinärmedicinska anstalt, sva.se, Läkemedelsverket, lakemedelsverket.se, den amerikanska smittskyddsmyndigheten cdc.gov (sök på Giardia + pets) med flera källor.

Att flytta till ett nytt hem innebär stress för valpen. Den kan få diarré en kort tid efter att den kommit till den nya miljön, eftersom stress sätter ner immunförsvaret. Hunden på bilden har inget samband med artikeln. Foto: Eliza Kajanus

Giardia kan vara dolt fel

Ett dolt fel är ett fel som hunden hade vid leveransen, men som visar sig först senare. Giardia kan i vissa fall räknas som dolt fel, men frågan är komplicerad, enligt Fredrik Bruno vid SKKs juridiska avdelning.

– Om valpen får diarré i direkt anslutning till köpet och då konstateras ha Giardia kan man anta att den hade med sig smittan från kenneln, förklarar Fredrik Bruno. Isåfall gäller det som ett dolt fel, som uppfödaren ansvarar för. Men valpar kan få diarré olika anledningar, och ibland ställs diagnosen Giardia först senare.

– Här blir det knivigt, för det är i princip omöjligt att veta var och när valpen blivit smittad. Den kan ha fått med sig smittan från kenneln, men fått symptom först senare. Den kan också ha blivit smittad någon annan stans, säger Fredrik Bruno.

De första sex månaderna efter leveransen är det uppfödaren som måste bevisa att felet inte är ursprungligt, det vill säga att det inte är ett dolt fel.

– Om inga andra valpar i kullen har problem med diarréer, och samtidigt träckprov visar att uppfödarens hundar inte bär på smittan, så måste det anses det sannolikt att parasiten inte kommer från kenneln, förklarar Fredrik Bruno.

Är däremot flera valpar i kullen smittade blir det svårare för uppfödaren att bevisa att smittan inte fanns redan fanns vid leveransen. Då kan det hända att hen anses vara ansvarig. Det kan till exempel innebära att betala för behandling av valpen och köparens eventuella andra hundar samt för att sanera dennes hem.

Om man som uppfödare vet att man har Giardia i kenneln måste man informera sina valpköpare om detta och skriva in det i en bilaga till köpeavtalet. Då räknas Giardia som ett synligt fel och sådana är uppfödaren inte ansvarig för.

– Behåll valparna hemma tills de är symptomfria, råder Fredrik Bruno. Och säg aldrig till valpköparna att smittan går över av sig själv. Det är en garanti du inte kan ge.

FAKTARUTA

Det här är Giardia

- > Giardia intestinalis är en inälvparasit, en encellig organism som räknas till urdjuren. Den är ungefär en hundradels millimeter lång.
- > Parasiten sätter sig på tunntarmsväggen och försämrar upptaget av näringsämnen och vatten från maten, vilket orsakar diarré.
- > Det typiska sjukdomstecknet är återkommande diarréer. Hunden kan även minska i vikt, kräkas och få magkramper. Framför allt valpar och unga hundar drabbas.
- > En smittad hund utsöndrar cystor från parasiten med avföringen. Smittan sprids när en annan hund får i sig cystorna via munnen, till exempel genom att nosa på bajs.
- > En hund kan vara infekterad med Giardia utan att visa symptom. Den för trots detta smittan vidare genom sin avföring.
- > Cystorna kan överleva länge i både inom- och utomhusmiljö, till exempel i hundstall och rastgårdar, jord och vatten. Att vistas i infekterade miljöer innebär stor smittrisk. Hundar som lever i grupp är extra utsatta.
- > Giardia är en av världens vanligaste parasiter. Den förekommer även hos människan, men det är omdiskuterat huruvida det är en zoonos (en infektion som kan överföras mellan djur och människa). Ett omtalat utbrott skedde i Sälen 1986, när avloppsvatten trängde upp i dricksvattnet och 3 600 personer blev sjuka.

Källor: SVA och Folkhälsomyndigheten

Så länge överlever cystorna

- > I marken vid cirka 4 plusgrader: cirka sju veckor
- > I rumstemperatur: cirka en vecka
- > I solig, varm och torr miljö: några dagar
- > I vatten under 10 plusgrader: upp till tre månader

Källa: Amerikanska smittskyddsmyndigheten, CDC

Petra Junehall
Dragongårdens kennel

”Bland det värsta man kan råka ut för”

Första gången jag fick in Giardia i kenneln var för tio år sen. Då blev ett par tre kullar drabbade, men inte alla valpar, utan bara några i varje kull. Jag märkte att det hängde ihop med hundhuset, för de som var i bostadshuset blev inte sjuka. Veterinären trodde det handlade om att det var ett timmerhus och att parasiten fått fäste i golvlisterna. Så vi ångtvättade och klädde väggarna med våtrumsmatta. Sen hade vi inga fler fall förrän vi flyttade sju år senare. Under den tid jag bott i det nya huset har jag tagit flera kullar, men bara en har varit drabbad. Vi har väldigt mycket fåglar på tomten, kanske det är orsaken?

Det finns många saker som är svåra att förstå med Giardia. Varifrån har jag fått smittan? Mina vuxna hundar är fria, och när vi har valpar får inga andra främmande hundar besöka oss. Varför visar proverna ibland inget trots att valparna har symptom? Varför drabbas bara vissa kullar? Och varför bara en av mina två raser?

Efter alla år kan jag säga att Giardia är något av det värsta man kan råka ut för. Valparna blir så medtagna, de går inte upp i vikt och man oroar sig för att de ska dö. Diarréerna kan dessutom komma tillbaka även när valparna varit symptomfria ett tag.

En del av mina valpar som varit sjuka har fortsatt att ha problem under uppväxttiden. De har blivit taniga även i vuxen ålder, och de har känsliga magar. Jag är övertygad om att orsaken är Giardia.

Mitt råd till andra uppfödare: Var observant på allmäntillståndet! Och om diarréerna är ihållande och flera i kullen är drabbade, skicka in avföringsprover direkt.

Lena Gillberg
Kennel RackiRocks, golden retriever

”Giardia måste inte vara slutet”

Första gången jag fick giardia i min uppfödning hade jag ingen susning om vad det var. En valpköpare som varit hos veterinären berättade det för mig. När jag hörde det blev jag golvad. Jag hade avmaskat valparna enligt konstens alla regler, ändå hände det.

För att bli av med parasiten avmaskade jag de vuxna hundarna och sanerade hela huset. Efter det trodde jag det var rent. När några valpar i kull två blev lite lösa i magen tänkte jag att det berodde på att de ätit av tidningarna i valphagen, eller att de börjat med fast föda. Att infektionen skulle komma tillbaka fanns inte i min värld.

Nyheten spred sig snabbt på sociala medier och jag blev klassad som dålig uppfödare. Men valparna är ju mina barn, och jag vill att mina valpköpare ska kunna njuta av sina nya familjemedlemmar.

Vad jag inte visste då var att mina tikar var bärare av parasiten, trots att de inte hade symptom. Först när jag gjorde avföringsprov på dem förstod jag. Aldrig en kull till! Så kändes det.

Idag vet jag att jag kommer att ha giardia med mig hela livet. Händer det igen kommer jag att behålla valparna kvar hemma tills de symptomfria.

Jag tror att det finns en stor mörkläggning kring det här, men vi uppfödare måste våga prata öppet med varandra och förstås hjälpa valpköparna på bästa sätt. Har man bara kunskapen kan man leva med giardia. Det finns många olika problem man kan stöta på i aveln, giardia behöver inte vara slutet.

*I en kull med valpar kan vissa få symptom på Giardia och andra inte. Hundarna på bilden har inget samband med artikeln.
Foto: Eliza Kajanus*